

Solidaritatea europeană. Transformând crizele în oportunități

Victoria Olari

Expertă asociată, IPIS

Octombrie 2023

În ultimii doi ani, Republica Moldova a trebuit să facă față unei serii de provocări complexe și dificile, care au testat rezistența și capacitatea statului de a gestiona crize într-un mediu volatil. Una dintre provocările majore cu care s-a confruntat Moldova a fost criza energetică care a început în toamna anului 2021 și a atins punctul culminant în toamna 2022. Creșterea prețului la resursele energetice pe piețele internaționale, precum și amenințările la adresa aprovizionării cu energie, au avut un impact semnificativ asupra economiei țării și respectiv asupra populației. Din punct de vedere economic, anul 2022 a fost unul dintre cei mai dificili din ultimele trei decenii. Țara a confruntat o stagflație, pe fundalul unei inflații medii de aproximativ 30%¹. În plus, Moldova a trebuit să facă față și unei provocări umanitare semnificative, generată de gestionarea unui număr mare de refugiați, ca urmare a războiului lansat de Federația Rusă în Ucraina. Fluxul neașteptat de refugiați a solicitat resursele și capacitățile țării în ceea ce privește adăpostirea, asistența umanitară și gestionarea situației. Această provocare a impus o presiune considerabilă asupra autorităților și a societății în ansamblu. De asemenea, Moldova a fost confruntată cu provocări legate de securitate, cum ar fi încălcarea constantă a spațiului aerian al țării și diverse acțiuni hibride, inclusiv atacuri cibernetice și război informațional. Toate aceste aspecte au contribuit la un climat de incertitudine și au pus la încercare capacitatea țării de a-și menține stabilitatea și siguranța.

Cu toate acestea, Moldova a dat dovadă de rezistență și hotărâre în ceea ce privește agenda sa de apropiere de UE, beneficiind de sprijinul partenerilor săi europeni. Uniunea Europeană, ca cel mai important partener de dezvoltare, a angajat un efort considerabil pentru a sprijini Moldova în gestionarea acestor crize multiple.

Doar începând cu toamna anului 2021, resursele alocate de către UE s-au ridicat la suma de 1,2 miliarde de euro². Această susținere cuprinde mai multe aspecte esențiale. În primul rând, UE a furnizat asistență umanitară, contribuind la ameliorarea impactului crizei umanitare asupra populației și asigurând furnizarea de ajutor în situații de urgență. De asemenea, UE a acordat sprijin în cadrul Mecanismului Uniunii pentru Protecția Civilă (UCPM), consolidând capacitatea Moldovei de a face față situațiilor de urgență și dezastrelor naturale. Mai mult decât atât, la 29 septembrie 2023, Moldova a semnat acordul de aderare la UCPM, ceea ce îi va permite să-și îmbunătățească în mod semnificativ gradul de pregătire pentru situații de urgență și să-și construiască un sistem mai rezilient de gestionare a riscurilor în caz de dezastru sau situații excepționale.

Un alt element semnificativ al sprijinului acordat de UE Moldovei a constat în asistența financiară pentru consolidarea stabilității financiare și gestionarea problemelor economice. Sprijinul macro-

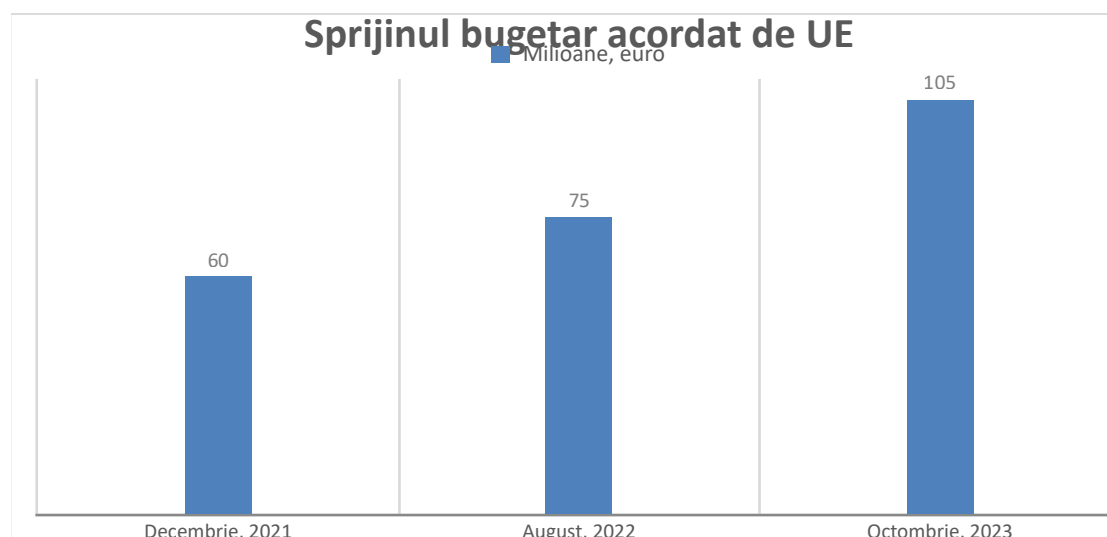
---

¹ <https://www.dw.com/ro/republica-moldova-cel-mai-greu-an-din-ultimele-trei-decenii/a-64269095>

² https://mec.gov.md/sites/default/files/eu_solidarity_with_moldova_ro.pdf_1.pdf

financiar având un rol esențial în efortul de redresare socio-economică pe termen lung, la sporirea securității energetice și la promovarea tranziției energetice în Republica Moldova. În acest sens, în ultimii doi ani, Uniunea Europeană a furnizat Moldovei sprijin bugetar în valoare de 240 de milioane de euro, sub formă de grant, în cadrul programului cunoscut sub denumirea de "Contract de consolidare a statului și a rezistenței".

Primul pachet de asistență, în valoare de 60 de milioane de euro, a fost direcționat spre reducerea impactului creșterii prețurilor la gaze asupra segmentelor vulnerabile ale populației din Moldova. A doua tranșă de 75 de milioane de euro a fost alocată pentru atenuarea consecințelor socio-economice ale creșterii prețurilor la energie asupra cetățenilor vulnerabili, precum și pentru a reduce presiunea economică asociată primirii și sprijinirii refugiaților. Cel mai recent sprijin bugetar acordat de UE a fost anunțat în data de 12 octombrie 2023, în cadrul întâlnirii dintre Președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, și Președinta Maia Sandu de la Chișinău. Ca și în cazurile anterioare, acest sprijin financiar de 105 milioane de euro, sub formă de grant, va fi alocat Guvernului pentru Fondul de reducere a vulnerabilității energetice. Cu alte cuvinte, aceste fonduri vor fi utilizate pentru sprijinirea populației vulnerabile și pentru abordarea provocărilor generate de criza energetică.

Pe lângă aceste eforturi, UE a continuat să acorde sprijin Moldovei prin intermediul programelor bilaterale și regionale, cu scopul de a stimula dezvoltarea economică și conectivitatea. Au fost lansate mai multe programe semnificative cu impact pozitiv. De exemplu, s-au încheiat înțelegeri voluntare între operatorii de telecomunicații europeni și cei moldoveni pentru a diminua costurile de roaming pentru serviciile de date și apeluri³. Urmând principiul „roam like at home”, cetățenii Republicii Moldova vor beneficia de tarife de roaming similare cu cele din țară, atunci când se vor afla în roaming în țările UE. Acest principiu se va aplica reciproc și cetățenilor statelor UE atunci când vor călători în Republica Moldova.

Printr-un gest de solidaritate, UE a majorat volumele exportate fără taxe în zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare UE-Moldova (DCFTA) pentru șapte produse agricole moldovenești (prune, struguri de masă, mere, tomate, usturoi, cireșe și suc de struguri). Decizia a fost luată pentru a ajuta producătorii și exportatorii moldoveni să depășească pierderile de pe piață, dar și centre de tranzit, ca urmare a războiului de agresiune nejustificat al Rusiei împotriva Ucrainei.

³ https://romania.representation.ec.europa.eu/news/operatorii-de-telecomunicatii-din-ue-si-din-republica-moldova-convin-asupra-reducerii-tarifelor-de-2023-05-31_ro

Unul alt program ambițios al UE este Planul Economic și de Investiții (EIP), destinat să mobilizeze până la 1,6 miliarde de euro în investiții publice și private pentru proiecte-cheie. Până la moment, au demarat deja proiecte în valoare de peste 670 de milioane de euro, cu accent pe susținerea întreprinderilor mici și mijlocii, eficiența energetică și investiții în "Solidarity Lanes" ("Culoarele de Solidaritate").

Inițiativa UE numită simbolic „Solidarity Lanes”⁴ a fost concepută pentru a ajuta Ucraina să exporte cereale prin rute europene alternative, după ce ruta Mării Negre a devenit impracticabilă odată cu atacurile aeriene ale Federației Ruse asupra regiunii Odesa. Prin participarea la “Solidarity Lane”, Republica Moldova nu doar se solidarizează cu Ucraina, ci la rândul să urmează să beneficieze de investiții importante pentru reconstrucția infrastructurii drumurilor și căilor ferate. De exemplu, 250 de milioane de euro au fost direcționați pentru 9 “culoare de solidaritate” pentru a îmbunătăți conexiunile transfrontaliere dintre Ucraina, Moldova și UE. După ce Ucraina și Republica Moldova au fost incluse în Coridoarele europene TEN-T5, UE a început să investească în conectarea rețelelor de transport feroviar moldovenești și ucrainene. Iar în următorii ani, este inclusiv planificată tranziția căilor ferate din Moldova la ecartamentul european⁶. Mai mult decât atât, Republica Moldova a aderat la Mecanismul European de Interconectare în calitate de membru cu drepturi depline și va putea accesa fonduri europene pentru dezvoltarea infrastructurii așa cum o fac statele membre UE, fiind primul stat non-membru al UE care obține acces la acest mecanism⁷.

Alte inițiative includ participarea Moldovei la o platformă comună de achiziții de gaze. Platforma comună de participare (JPP) a fost înființată în anul 2022 și a fost pusă în funcțiune în acest an cu scopul de a garanta furnizarea gazelor pentru Europa. Această inițiativă a apărut în contextul în care Rusia a diminuat furnizările de gaze prin conducte către Europa, ca urmare a deciziei de a invada Ucraina. Includerea Moldovei în această platformă vine să contribuie la consolidarea securității energetice a țării, și să diminueze dependența de Federația Rusă. Mai mult, UE finanțează proiecte ce țin de sporirea producției de energie electrică în țară, promovarea surselor de energie regenerabilă și îmbunătățirea eficienței energetice.

A crescut și cooperarea cu UE în domeniul securității, în cadrul Politicii Comune de Securitate și Apărare. UE a lansat recent Misiunea de Parteneriat a UE în Republica Moldova (MPUE Moldova). Scopul principal al acestei misiuni este de a ajuta Republica Moldova să gestioneze situațiile de criză și să se apere împotriva unor amenințări hibride, precum atacurile cibernetice, manipularea și interferența informațiilor străine. De asemenea, misiunea va oferi consultanță la nivel strategic și va identifica nevoile pentru a consolida capacitățile Republicii Moldova în aceste domenii.

Odată cu avansarea în procesul de aderare, UE oferă sprijin procesului de reformă din Moldova prin întărirea capacității administrative, furnizarea de servicii de consultanță, dezvoltarea programelor de instruire și acordarea de sprijin specializat. În plus, se dorește intensificarea implicării Moldovei în programele Uniunii Europene, cum ar fi Horizon Europe, Fiscalis, Customs, LIFE și EU4Health.

Concluzie

---

⁴ https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/eu-ukraine-solidarity-lanes_en

⁵ <https://clubferoviar.ro/ucraina-si-moldova-incluse-in-coridoarele-europene-ten-t-rusia-exclusa/>

⁶ https://www.ipn.md/ro/trecerea-pe-ecartament-european-tot-mai-aproape-7965_1098155.html

⁷ https://www.ipn.md/en/moldova-joins-european-interconnection-mechanism-as-full-pledged-member-7965_1096812.html

Provocările multiple pe care Republica Moldova le-a traversat nu au făcut decât să demonstreze capacitatea de reziliență a țării și să traseze direcțiile clare de dezvoltare. Aceste dificultăți au scos în evidență nevoia de a dezvolta parteneriate strânse cu comunitatea internațională pentru a gestiona și depăși obstacolele. Uniunea Europeană a confirmat prin fapte angajamentul său ferm de a sprijini și a apropia Moldova de comunitatea europeană.

Este adevărat că în fața crizelor majore, adesea apar oportunități semnificative. Atunci când o țară se confruntă cu crize precum criza energetică, provocările economice sau umanitare, aceste momente aduc adesea nevoia stringentă de a găsi soluții rapide și inovatoare. Cum a demonstrat practica, crizele pot accelera reformele și schimbările structurale care, în condiții normale, ar dura mai mult timp sau ar întâmpina opoziție. În plus, crizele oferă adesea șansa de a reevalua prioritățile, de a investi în sectoarele cu potențial de creștere durabilă și de a promova inovația. Asistența UE acordată Republicii Moldova pentru consolidarea rezilienței sale în fața provocărilor multiple, reprezintă o oportunitate extraordinară în acest sens. Solidaritatea europeană este o dovadă a sprijinului constant și a parteneriatului autentic pe care UE și Republica Moldova le împărtășesc, pentru a construi un viitor mai prosper și mai sigur pentru toți cetățenii moldoveni.

Această opinie a fost realizată de Institutul pentru Inițiative Strategice (IPIS) în cadrul inițiativei „Administrarea social responsabilă a finanțării externe”, în parteneriat cu Centrul Analitic Independent „Expert-Grup, cu suportul Fundației Soros Moldova.